

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Одеська юридична академія»

**ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ:
НАУКОВО-ПРАКТИЧНИЙ ВИМІР
В УМОВАХ ВОЄННИХ ВИКЛИКІВ**

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 26 квітня 2024 року

Одеса
«Фенікс»
2024

УДК 005.332.2(4):316.42(477)“364”“20”(062.552)
Є 24

*Рекомендовано до друку вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 8 від 15.05.2024 р.)*

За загальною редакцією **С. В. Ківалова**

Відповідальний за випуск **М. Р. Аракелян**

Є 24 **Європейські орієнтири розвитку України: науково-практичний вимір в умовах воєнних викликів** : матеріали Міжнар.наук.-практ. конф. (Одеса, 26 квітня 2024 р.) / за заг. ред. С. В. Ківалова. – Одеса : Фенікс, 2024. – 1000 с.
ISBN 978-617-8430-05-4

У збірнику відображено наукові напрацювання вчених, практиків, військовослужбовців у теоретичній та емпіричній площині у сферах філософських основ, загальної теорії та історичних досліджень держави і права, актуальних проблем світових соціально-політичних процесів, соціології та психології в умовах повномасштабного військового вторгнення. Висвітлено питання загроз національній безпеці в їх конституційному вимірі у рамках міжнародного та європейського права, трудового права та права соціального забезпечення, земельного, аграрного та екологічного права, пов'язані з функціонуванням економіки та підприємництва в умовах європейського вибору України. Розглянуто проблеми інформатизації та цифровізації суспільства, захисту інформації та кібербезпеки в умовах військового вторгнення, питання методики викладання іноземних мов, теорії та практики перекладу, проблеми лінгвістики та журналістики. Відображено наукові напрацювання у сферах адміністративного права та процесу, фінансового, морського та митного права, організації та вдосконалення судоустрою, прокуратури, інших правоохоронних органів, адвокатури. Висвітлено питання кримінального права, кримінально-процесуальних аспектів кримінального провадження та кримінологічних особливостей протидії злочинності в умовах воєнного стану, криміналістики, судової експертизи, психології та медицини у забезпеченні судочинства, цивільного та сімейного права, інтелектуальної власності та патентної юстиції, цивільного судочинства, господарського права та процесу. Розглянуто актуальні питання діяльності сучасних бібліотек у закладах вищої освіти, фізичної підготовки здобувачів вищої освіти.

Збірник розраховано на наукових і науково-педагогічних працівників, здобувачів вищої освіти, практичних працівників у сферах юридичної, економічної, соціологічної, політологічної, психологічної, філологічної наук, журналістики та кібербезпеки тощо.

УДК 005.332.2(4):316.42(477)»364»»20»(062.552)

Матеріали видано в авторській редакції

ISBN 978-617-8430-05-4

© НУ «Одеська юридична академія, 2024
© Автори статей, 2024

Туляков Вячеслав Олексійович ЖЕРТВИ ПРАВОПОРУШЕНЬ ЯК СУБ'ЄКТИ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОВІДНОСИН	349
Мирошниченко Наталія Анатоліївна СУСПІЛЬНО НЕБЕЗПЕЧНІ НАСЛІДКИ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ, ЇХ ВПЛИВ НА КВАЛІФІКАЦІЮ	353
Коломієць Юлія Юріївна НАУКА КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА НА ПОРОЗИ НОВОЇ УКРАЇНИ	356
Полянський Євген Юрійович ЩОДО ПОКРАННЯ У ВИДІ ПОЗБАВЛЕННЯ ВОЛИ В КРИМІНАЛЬНОМУ ПРАВІ УКРАЇНИ	358
Абакіна-Пілявська Людмила Миколаївна ДО ПИТАННЯ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОЇ ОХОРОНИ ЧЕСТІ ТА ГІДНОСТІ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ	360
Агапова Каріна Вікторівна ОКРЕМІ ПИТАННЯ ЗАПОБІГАННЯ КРИМІНАЛЬНИМ ПРАВОПОРУШЕННЯМ, ЩО ВЧИНЯЮТЬСЯ МОЛОДІЖНИМИ УГРУПОВАННЯМИ В УКРАЇНІ	362
Берш Анастасія Яковлівна КРИМІНАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ВІЙСЬКОВІ ЗЛОЧИНИ	364
Бойченко Віталій Петрович ОСОБЛИВОСТІ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОГО ВПЛИВУ НА ПРАВОПОРУШЕННЯ ПРОТИ СУСПІЛЬНОЇ МОРАЛІ	365
Горбачова Ірина Михайлівна ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА НАСИЛЬНИЦЬКЕ ЗНИКНЕННЯ ЗА КК УКРАЇНИ	367
Гуменюк Віталій Васильович ДЕЯКІ ПИТАННЯ ВІДСТРОЧЕННЯ ТА ЗВІЛЬНЕННЯ ВІД ПОКАРАННЯ, ПРИМИРЕННЯ ЗЛОЧИНЦЯ ТА ПОТЕРПІЛОГО, ДІЯЛЬНОГО КАЯТТЯ ЗА КРИМІНАЛЬНИМ КОДЕКСОМ НІМЕЧЧИНИ	370
Іванова (Кедик) Вероніка Петрівна МЕДИЧНИЙ ПРАЦІВНИК ЯК СУБ'ЄКТ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВОПОРУШЕННЯ	372
Колодін Денис Олексійович ОКРЕМІ ПИТАННЯ ДИФЕРЕНЦІАЦІЇ КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ПОСЯГАННЯ НА ВИБОРЧУ СИСТЕМУ УКРАЇНИ	375
Тавлуй Олена Вікторівна ВЧИНЕННЯ КРАДІЖКИ В УМОВАХ ВОЄННОГО ЧАСУ: ПРОБЛЕМИ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОЇ КВАЛІФІКАЦІЇ	376
Тимофєєва Лілія Юріївна НЕ ЗАСТОСУВАННЯ ЗАСЛУЖЕНОГО ПОМ'ЯКШЕННЯ ЯК ПРОЯВ НЕПРОПОРЦІЙНОСТІ У СУДОВІЙ ПРАКТИЦІ	378
Хильченко Анастасія Сергіївна ПРИНЦИП ПРОПОРЦІЙНОСТІ ПРИ ЗАСТОСУВАННІ ЗАХОДІВ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОГО ВПЛИВУ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	380
Хімченко Світлана Анатоліївна ЗАХИСТ РЕПРОДУКТИВНИХ ПРАВ В УКРАЇНІ	383
Чугуніков Ігор Іванович КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВА ОХОРОНА ТА КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ: НЕОБХІДНІСТЬ ДИФЕРЕНЦІАЦІЇ	385
Камінський Петро Валерійович ПРОБАЦІЙНИЙ НАГЛЯД ЗА ДОМАШНЄ НАСИЛЬСТВО: ДОЦІЛЬНІСТЬ ЗАПРОВАДЖЕННЯ	389
Павлова Олександра Сергіївна ДО ПИТАННЯ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОЇ ОХОРОНИ ПРАВ ЖУРНАЛІСТІВ І ПРАЦІВНИКІВ ЗАСОБІВ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ	391
Кулик Анастасія Валеріївна ОКРЕМІ НАПРЯМКИ МІЖНАРОДНО-ПРАВОВОЇ ПРОТИДІЇ КРИМІНАЛЬНО-ПРОТИПРАВНИМ ПОСЯГАННЯМ ...	394
Малишева Марина Валеріївна НЕВИЗНАЧЕНІСТЬ СПІВВІДНОШЕННЯ ПОНЯТЬ «ДОСЛІД» ТА «ЕКСПЕРИМЕНТ» ЯК ПРИЧИНА ПРОБЛЕМ ТЕОРІЇ ТА ПРАКТИКИ ПРИТЯГНЕННЯ ДО КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ВЧИНЕННЯ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВОПОРУШЕННЯ НЕЗАКОННОГО ПРОВЕДЕННЯ ДОСЛІДІВ НАД ЛЮДИНОЮ	396
Мустафаєва Анна Іванівна КІБЕРБЕЗПЕКА ОСОБИ, СУСПІЛЬСТВА ТА ДЕРЖАВИ ЯК ФУНДАМЕНТАЛЬНИЙ ЕЛЕМЕНТ ОБОРОНОЗДАТНОСТІ ДЕРЖАВИ	399
Нековаль Єгор Ігорович ОСНОВИ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОЇ ОХОРОНИ ВИБОРЧИХ ПРАВ ГРОМАДЯН ЗА ЗАКОНОДАВСТВОМ ФРН.	400
Поліщук Яна Романівна ПСИХОЛОГІЧНЕ НАСИЛЬСТВО ЯК АКТУАЛЬНА ПРОБЛЕМА СЬОГОДЕННЯ: КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ	403

5. Проект Кримінального кодексу України (станом на 30.01.2022 р.) : підготовлений Робочою групою з питань розвитку кримінального права. URL: [https://www.https://newcriminalcode.org.ua/criminal-code](https://www.newcriminalcode.org.ua/criminal-code)

6. Тацій В. Я. Об'єкт і предмет злочину в кримінальному праві : монографія. Харків : Право, 2016. 256 с.

7. Пономаренко Ю. А. Загальна теорія визначення караності кримінальних правопорушень : монографія. Харків : Право, 2020. 720 с.

8. Вечерова Є. М. Фіксація цінностей у кримінальному праві: окремі аспекти питання. *Правові та інституційні механізми забезпечення розвитку України в умовах європейської інтеграції* : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 18 трав. 2018 р.) : у 2 т. / відп. ред. Г. О. Ульянова. Одеса, 2018. Т. 2. С. 172–176.

Ключові слова: кримінально-правова охорона, об'єкт, предмет, кримінальне право, кримінальне законодавство, кримінально-правове регулювання.

Keywords: criminal law protection, object, subject, criminal law, criminal legislation, criminal law regulation.

Камінський Петро Валерійович

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
асистент кафедри кримінального права, заступник декана факультету прокуратури та
слідства (кримінальна юстиція), доктор філософії в галузі права*

ПРОБАЦІЙНИЙ НАГЛЯД ЗА ДОМАШНЄ НАСИЛЬСТВО: ДОЦІЛЬНІСТЬ ЗАПРОВАДЖЕННЯ

Домашнє насильство було й залишається поширеним в українському суспільстві явищем, вчинення якого є свідченням девіації відповідного індивіда та його протиправної антисоціальної поведінки. З огляду на таке, варто цілком позитивно сприймати криміналізацію цього діяння та запровадження суворих мір кримінальної відповідальності за його вчинення, що нині й передбачено у Кримінальному кодексі України.

Потенційну небезпечність nereагування держави на випадки домашнього насильства можна продемонструвати й наочно, за допомогою статистичних даних. Так, згідно з інформацією платформи для роботи з відкритими даними Опендатабот, у січні 2024 року вже було зареєстровано рекордну кількість кримінальних проваджень про домашнє насильство – 435. Це майже вдвічі більше, ніж за аналогічний період у 2023 році. Крім того, кількість проваджень щодо домашнього насильства зростає рік до року: торік в Україні було зареєстровано 2705 відповідних кримінальних проваджень, що на 11% більше, ніж у 2021 році (2432 провадження) [1]. Таким чином, не варто ставити під сумнів доцільність введення саме кримінальної відповідальності за домашнє насильство, а не інших, більш легких мір відповідальності, особливо враховуючи складні обставини функціонування суспільства в умовах воєнного стану.

В той же час, аналіз існуючих норм Кримінального кодексу України, в тому числі нововведень, кількість яких невпинно й, в деякій мірі, безконтрольно збільшується, викликає окремі побоювання щодо ефективності й дієвості встановлених за домашнє насильство мір кримінальної відповідальності, оскільки незрозумілим лишається те, як останні узгоджуватимуться з сутністю вчиненого діяння та сприятимуть ефективному захисту прав потерпілих від домашнього насильства.

Йдеться, серед іншого, про новації, передбачені Законом України «Про внесення змін до Кримінального, Кримінального процесуального кодексів України та інших законодавчих актів України щодо удосконалення видів кримінальних покарань», який набув чинності 28 березня 2024 р. [2]. Норми згаданого нормативного акту суттєво доповнили систему криміналь-

них покарань, передбачивши новий його вид – пробаційний нагляд, та закріпивши перелік кримінальних правопорушень, за вчинення яких пробаційний нагляд може застосовуватися, до яких віднесено й домашнє насильство.

Згідно з новоствореною ст. 59-1 Кримінального кодексу України, «покарання у виді пробаційного нагляду полягає в обмеженні прав і свобод засудженого, визначених законом і встановлених вироком суду, із застосуванням наглядових та соціально-виховних заходів без ізоляції від суспільства» [3]. Таке визначення однозначно свідчить, що пробаційний нагляд варто віднести до покарань, не пов'язаних з позбавленням волі, що, власне, означає надання суб'єкту вчинення кримінального правопорушення відносної свободи у пересуванні, спілкуванні та веденні повсякденної життєдіяльності.

Разом з тим, Кримінальним кодексом України закріплено й перелік обов'язків, що покладаються на особу, засуджену до пробаційного нагляду. При цьому, такі обов'язки розділено на обов'язкові, що покладаються безальтернативно («1) періодично з'являтися для реєстрації до уповноваженого органу з питань пробації; 2) повідомляти уповноважений орган з питань пробації про зміну свого місця проживання, роботи або навчання; 3) не виїжджати за межі України без погодження з уповноваженим органом з питань пробації»), та необов'язкові, що можуть застосовуватися на розсуд суду («1) використовувати електронний засіб контролю і нагляду та проживати за вказаною у рішенні суду адресою; 2) дотримуватися встановлених судом вимог щодо вчинення певних дій, обмеження спілкування, пересування та проведення дозвілля; 3) працевлаштуватися або за направленням уповноваженого органу з питань пробації звернутися до органів державної служби зайнятості для реєстрації як безробітного та працевлаштуватися, якщо йому буде запропоновано посаду (роботу); 4) виконувати заходи, передбачені пробаційною програмою; 5) пройти курс лікування від наркотичної, алкогольної залежності, розладів психіки та поведінки внаслідок вживання психоактивних речовин або захворювання, що становить небезпеку для здоров'я інших осіб») [3]. Як можна помітити, на суд покладено зобов'язання застосовувати лише відносно не обтяжливі обов'язки, та надано диспозитивний розсуд щодо більш суворих мір, що робить пробаційний нагляд можливістю для зловживань з боку осіб, які обвинувачуються у вчиненні кримінальних правопорушень.

Встановлюючи доцільність запровадження пробаційного нагляду за домашнє насильство варто, перш за все, виходити з того наскільки ця міра покарання сприятиме забезпеченню й відновленню прав постраждалої від кривдника особи. Як вбачається з проаналізованого вище переліку обов'язків, жоден з обов'язкових заходів не передбачає спеціалізованих захисних мір стосовно потерпілих, що навряд чи дозволяє констатувати дієвість пробаційного нагляду саме для випадків домашнього насильства. І хоча окремі диспозитивні обов'язки теоретично можуть забезпечувати більший виправний вплив, проте їх застосування на розсуд суду зводить усе до сподівання, що суд максимально врахує думку потерпілого й вирішить більш повноцінно захистити його права.

У контексті можливих засобів захисту потерпілих від домашнього насильства варто також враховувати наявність інституту обмежувальних заходів та визначити чи останні доєднуються до пробаційного нагляду. Так, відповідно до ст. 91-1, обмежувальні заходи можуть застосовуватися у разі призначення покарання, не пов'язаного з позбавленням волі [3], що теоретично дозволяє припустити їх відносно безпроблемне поєднання з пробаційним наглядом.

В той же час, необхідно звернути увагу на неспівпадіння строків застосування пробаційного нагляду та обмежувальних заходів. Пробаційний нагляд, як міра покарання, може призначатися на строк від 1 до 5 років, а обмежувальні заходи, як додаткова міра для кривдника, «можуть застосовуватися на строк від одного до трьох місяців і за потреби можуть бути продовжені на визначений судом строк, але не більше як на 12 місяців» [3]. Таким чином, потерпілий від домашнього насильства може розраховувати на більш «спеціалізований» захист (тобто застосування обмежувальних заходів) лише максимум на 1 рік, тоді як пробаційний нагляд може тривати до 5 років. Отже, у випадку обрання судом саме цього виду основного

покарання й призначення його на строк від 1 року, не передбачено жодних правових гарантій подальшого захисту потерпілого від кривдника після вичерпання максимального строку у 12 місяців.

Таке співставлення наочно демонструє потенційну недієвість пробаційного нагляду як в аспекті адекватного забезпечення прав потерпілого, так і з точки зору необхідності досягнення мети покарання, зокрема цілі спеціальної превенції, адже передбачені для пробаційного нагляду обов'язкові зобов'язання, що покладаються на засуджених, недостатньо утримують та перешкоджають їм у продовженні вчинення домашнього насильства.

Проведений аналіз свідчить про необхідність реконструювання норм про відповідальність за домашнє насильство в аспекті доцільності та дієвості застосування пробаційного нагляду за вчинення цього діяння. У цьому відношенні варто розглядати принаймні два можливих шляхи вирішення існуючих прогалин: перший – передбачення спеціалізованих імперативних обов'язків, які покладаються на кривдника у разі застосування пробаційного нагляду, та спрямовані на захист потерпілої особи; другий – поширення дії обмежувальних заходів на весь строк відбування покарання у виді пробаційного нагляду. Подібні зміни сприятимуть всебічному забезпеченню прав потерпілої особи, досягненню мети покарання й посилюватимуть дієвість кримінально-правової політики держави в цілому.

Список використаних джерел

1. Рекордну кількість справ про домашнє насильство зареєстрували у 2024 році. *Open-databot*. 2024. URL: <https://opendatabot.ua/analytics/domestic-violence-2023> (дата звернення: 26.03.2024).
2. Про внесення змін до Кримінального, Кримінального процесуального кодексів України та інших законодавчих актів України щодо удосконалення видів кримінальних покарань : Закон України від 23.08.2023 р. № 3342-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3342-20#top> (дата звернення: 28.03.2024).
3. Кримінальний кодекс України : Закон України від 05.04.2001 р. № 2341-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#top> (дата звернення: 29.03.2024).

Ключові слова: домашнє насильство, пробаційний нагляд, обмежувальні заходи, кримінальна відповідальність за домашнє насильство.

Keywords: domestic violence, probation supervision, restraining measures, criminal liability for domestic violence.

Павлова Олександра Сергіївна

Національний університет «Одеська юридична академія»,

асистент кафедри кримінального права

ДО ПИТАННЯ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОЇ ОХОРОНИ ПРАВ ЖУРНАЛІСТІВ І ПРАЦІВНИКІВ ЗАСОБІВ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ

Пильна увага як громадськості, так і законодавця до питання захисту прав журналістів останнім часом набуває дедалі більших обертів. Наповнена особливим соціальним змістом професійна діяльність журналістів нині стає більш ніж ризикованою, особливо в умовах сучасних реалій українського буття під час воєнного стану.

Ще у 2013 році на 68 сесії Генеральна Асамблея ООН ухвалила резолюцію 68/163, в якій постановила проголосити 2 листопада Міжнародним днем припинення безкарності за злочини проти журналістів, закликаючи держави-члени вжити всіх заходів для запобігання насильству щодо журналістів і працівників засобів масової інформації, забезпечити притягнення до відповідальності та притягнення до відповідальності осіб, які вчинили кримінальні